

Кобичева О.С.

*ДВНЗ «Українська академія банківської справи
Національного банку України»*

ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ БАНКІВСЬКОГО ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

На початкових етапах розвитку проектного фінансування світовий ринок був поділений між обмеженою кількістю американських, канадських, німецьких та японських банків. Однак пізніше, з розвитком нафто- та газовидобутку в Північному морі до них приєдналися комерційні банки Великої Британії, а з часом – Франції, Швейцарії, Голландії, Бельгії, Італії тощо. Застосування різних типів та схем проектного фінансування дало змогу реалізувати великі інвестиційні проекти у промислово розвинутих країнах, та у таких що розвиваються. На сьогодні проектне фінансування в багатьох країнах світу стало невід’ємною частиною системи фінансового забезпечення інвестиційних процесів. Однак в Україні його розвиток лише починає набирати оберти.

Проектне фінансування – це система відносин між учасниками угоди (банками, інвестиційними фондами, спеціалізованими фінансовими компаніями, міжнародними фінансовими організаціями, тощо) в процесі здійснення комплексу взаємопов’язаних заходів з приводу беззаставного, інтегрованого фінансування, організації та управління інвестиційними проектами на партнерських умовах з цільовою орієнтацією на грошові потоки отримані виключно в результаті реалізації проекту.

Специфіка проектного фінансування вирізняє ряд принципів, які покладені в його основу (рис. 1).

Згідно з виділеними принципами, сторони, що надають необхідний капітал, передусім оцінюють здатність проекту стабільно генерувати грошові потоки. Саме ці потоки стають джерелом коштів для обслуговування і повернення боргу та виплати доходу на капітал, інвестований в проект. Таким чином, у проектному фінансуванні гарантією для постачальника капіталу виступає

ПРИНЦИПИ БАНКІВСЬКОГО ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Принцип підвищеної ризикованості проектного фінансування

Даний принцип спонукає до розподілу ризиків серед максимальної кількості учасників проекту, а ризики за проектом, у свою чергу, потребують ретельного відстеження та попереднього аналізу з метою укладання контрактів зі споживачами продукції та страхувальниками на період до повного погашення кредиту.

Принцип покриття боргу

Оцінюючи проект, банк має виходити із песимістичного прогнозу. Тобто, при визначенні запасу міцності проекту (відношення чистих надходжень від його реалізації до суми заборгованості за кредитом, включаючи відсотки) у розрахунки закладається найменш сприятливий варіант розвитку подій.

Принцип ринкової адекватності

Перш, ніж прийняти рішення про фінансування проекту, з метою визначення тренду на період експлуатації об'єкта, що фінансується, має бути проведений детальний аналіз динаміки попиту та цін на продукцію, для фінансування виробництва якої надається позика.

Принцип обмеженої відповідальності позичальника

Впливає з визначення проектного фінансування, відповідно до якого банк може претендувати на погашення кредиту лише за рахунок прибутків від реалізації даного проекту.

Принцип гарантування інвестицій

Додатковим забезпеченням погашення кредитів служать такі гарантії спонсорів проекту:

- а) платіжна гарантія - безумовне зобов'язання при настанні гарантійного випадку перерахувати банку певну суму;
- б) гарантія завершення проекту включає зобов'язання спонсорів не відмовлятися від здійснення проекту;
- в) гарантія забезпечення постачання всім необхідним фірми, що займається реалізацією проекту. Банк може запросити контракт між спонсором і цією фірмою (звичайно філією спонсора) про умови його постачання;
- г) додаткова гарантія у формі депозиту спонсора або фірми, що реалізує проект, у банку-кредитори.

Принцип забезпечення джерелами фінансування

Фінансовий монтаж операції при проектному фінансуванні передбачає різні умови надання кредитів, включаючи процентні ставки в межах відповідних часток. Під час розроблення моделі проектного фінансування співвідношення між власними й позиченими коштами коливається залежно від галузі (20:80; 30:70; 40:60). Залучення коштів позичальника, особливо на початковій стадії, міцніше "прив'язує" його до проекту, ніж у разі реалізації останнього винятково за рахунок позичених коштів.

Принцип повернення та платності

Погашення кредиту здійснюється послідовно і його графік пов'язаний із експлуатаційним циклом таким чином, що повернення кредиту починається після досягнення певного рівня продуктивності. При цьому темпи погашення пов'язані зі зростанням виробництва (наприклад, видобутку нафти), стабілізацією його рівня та спаду. Банки намагаються завершити погашення кредиту до фази спаду.

Рис 1. Принципи проектного фінансування

економічний ефект від реалізації проекту. Активи також можуть забезпечити підтримку.

Проектне фінансування дозволяє здійснити багатосторонні проекти, в яких дотримується баланс інтересів усіх учасників та використовується при цьому різні фінансові інструменти, як, наприклад, інвестиції в акціонерний капітал, позичкове фінансування, довгостроковий лізинг, торговельні кредити постачальників, інноваційні фінансові механізми тощо.

Складність організації фінансування таких проектів передбачає тривалий термін їх реалізації, залучення широкого спектра технічних, економічних, фінансових та юридичних послуг різних суб'єктів, що беруть участь у підготовці та реалізації проекту.

Підбиваючи підсумок у розгляді зазначеного питання, наголосимо, що запорукою успішного функціонування будь-якого банку, особливо за сьогоднішніх умов, є інноваційно-інвестиційна спрямованість його діяльності. Розв'язання проблем інвестиційного розвитку може значно вплинути на подолання негативних явищ перехідного періоду. Саме тому, на нашу думку, дотримання вище викладених принципів є важливим чинником не лише побудови ефективної системи управління проектним фінансуванням банку, але і інвестиційною діяльністю фінансової установи в цілому.